

WIEDEMANNI KEELEAUHINNA KEELEPÄEV

Wiedemanni keeleauhinna keelepäev toimus tänavu 27. aprillil Väike-Maarja rahvamajas. Sissejuhatused tegid Väike-Maarja vastne vallavanem Indrek Kesküla ja Haridus- ja Teadusministeeriumi esindaja Jüri Valge. Seejärel anti sõnajärg keelepäeva peategelasele, Wiedemanni keeleauhinna selleaastasele laureaadile Tiit-Rein Viitsole. Emeriitprofessori loeng teemal „Eesti keeleruumi kujunemine” selgitas esmalt, millised tegurid määravad keele muutused, millest tulenevad keelte ja murrete erinevused ning kuidas keeleuudendused algpunktist lainetena mingi takistuseni levivad. Väike-Maarjale mõeldes oli näitlikustavaks materjaliks valitud Virumaa kihelkonnad ning nende piiridesse jäänud uuendused. Lähematest sugulaskeeltest näiteid tuues järeldus lõpuks, et eesti murrete ja läänemeresoome naabermurrete vahel selget lingvistilist piiri pole ning Virumaa uuenduste ala on vaid osa suuremast piirkonnast, mis jätkub Soome ja Venemaa läänemeresoome murretes. Kõneleja nentis mitme ajaloosündmuse positiivset mõju eesti keele säilimisele, sest nii Saksa, Rootsi kui ka Poola võimu all olemine on eesti keelt kaitsnud vene mõjude eest. Eesti keele säilimise asjus oli kahtlemata väga oluline ka Eesti ala murretest ühise eesti keele arenemine tänu loodud koolivõrgule ning kiiresti kujundatud keelenormile. Ehk oleks üldises liberaalsusehoos paslik aeg-ajalt meeles pidada, miks ühise kirjakeele ümber konsolideerumine ikkagi oluline on olnud. Ettekanne tuletas kuulajaile kindlasti meelde, et Tiit-Rein Viitsole ei määratud auhinda

mitte ainult ta teadussaavutuste, vaid ka akadeemilise veetlevuse ja teravmeelsuse eest.

Järgmisena oli jutujärg Wiedemanni keeleauhinna kandidaadil Valve-Liivi Kingisepal, kelle ettekanne kandis pealkirja „Huvitav eesti vana kirjakeel”. Ta alustas vana kirjakeele mõiste defineerimisega ning tutvustas seejärel 1995. aastal loodud Tartu Ülikooli vana kirjakeele töörühma tegemisi ja üllitisi ning arvutite rakendamist vana kirjakeele uurimise teenistusse. Kuulajad said teada olulisematest teostest alates XVI sajandist kuni vana kirjakeele lõpuni XIX sajandi keskpaigas. Enim elevust külvas publikus noortele jagatud Georg Mülleri jutluste gooti kirjutuskirjas lehekül, kõrvuti gooti kirjutus- ja trükitähestikuga. Kõnelejale endale näis aga kõige rohkem rõõmu valmistavat rääkida ühest vanast noodiga kirikulaulust, mis ilmus päevavalgele Turu käsikirja faksiimile lõpust. Siiani uurijate tähelepanuta jäänud neljale noodijoonelisele rombjaate nootidega kirjutatud laul võib olla vanim meieni säilinud eestikeelne noodistatud kirikulaul üldse. Sellise põneva hüpoteesiga lõpetatud ettekande puhul ei võinud ilmselt ühelgi vana kirjakeele võhikulgi jääda muljet, nagu oleks ettekande pealkirja näol tegu vasturääkivusega.

Seejärel sai sõna Väike-Maarja gümnaasiumi 11. klassi õpilane Kätlin Pohlak, kes oli juhendaja Ülle Lääne käe all valmis saanud ülevaatliku uurimuse 2010. aasta Postimehe ja Eesti Päevalehe keeleteemadest. Peale asjaliku sisu paistis kõneleja silma ka kõrvurõõmustavalt kena eesti keelega.

Pärast seda oli aeg üle anda Väike-Maarja sõprusvalla Hausjärvi stipendium, mille tänavu sai Väike-Maarja gümnaasiumi abiturient Helina Pärnamägi. Stipendiumi statuut näeb ette, et see määratakse õpilasele, kes pole mitte ainult eeskujuliku õppeedukusega, vaid paistab silma aktiivse eesti keele ja kultuuri alase tegevusega.

Aktuse järel istutas Tiit-Rein Viitso laureaaditamme. Muidu harda rituaali

muutis värvikamaks Anu Haak, kes esitas oma variandi rahvapärimusest, mille järgi umbes 5. klassi poiss Tiit-Rein oli professor Ariste aias arglikult kinganinaga maad sonkides lõpuks söandanud küsida, kas selleks ajaks, kui tema keskkooli lõpetab, Tartus veel aspirantide kontingenti on...

ESTA PRANGEL